
Mirsad D. ABAZOVIĆ¹

Aktualitet terorizma u BiH – ambijentalnost i identifikacije

Actualisation of Terrorism in Bosnia and Herzegovina –Climate and Identifications

---

Sažetak

Identifikacije: društveni ambijent, manipulacija, zadržavanje statusa quo, predestinacija ciljeva, predrasude o imanenciji, sredstva i realizatori, subjekt(i) trpnje, posljedice, rješenja

Terorizam u mikroambijentu – štetna djelatnost ad hoc karaktera sa dugoročnim društvenim posljedicama

Razbijeno društvo – cilj i ambijent za utilitarne partikularizme

Mimikrirani terorizam – sredstvo opstojnosti subjekata partikularizma izraženih u mnoštvu suprotstavljenih političkih volja na ograničenom prostoru

Domicilni ambijent i okruženje – taktička ravan i strateški ciljevi

Terorista je uvijek onaj «drugi»

Civilno društvo, civilizirano društvo i vladavina prava – predujet za inhibiciju terorističke djelatnosti na makro i mikro nivou, odnosno, kako obezbijediti stanje prosperiteta, a ne regresiteta

Odlučio sam se na promišljanja o aktualitetu terorizma u BiH sa aspekta ambijentalnosti i identifikacija, ili identifikacija i ambijentalnosti, iz više razloga, a nekoliko ih mi se čine bnitnim.

---

¹ Dr. sci., docent na Fakultetu kriminalističkih nauka u Sarajevu

Prvo, terorizam kao suvremena krajnje negativna datost ne zaobilazi nikoga pa ni Bosnu i Hercegovinu i to kako sa aspekta međunarodnog tako i sa aspekta unutarnjrg terorizma ili pak obadva u interaktivnom smislu.

Drugo, za Bosnu i Hercegovinu se, posebno u posljednje vrijeme, aktualitet terorizma naprosto «lijepi» i to sa i bez razloga.

Treće, Bosni i Hercegovini kao da je predodređeno da se, u odnosu na druge novostvorene države nastale raspadom SFRJ, veže sve što je najretrogradnije, za šta, u nekim oblastima ima osnova, ali u nekim nema ni elementarne supstancijalne embrionalnosti, a kamo li datosti.

Četvrto, uz izvjesne, ali primjetne elemente unutarnjeg djelatnog diletantizma u praksi organiziranja društva i države, prema Bosni i Hercegovini su još relativno snažno usmjerene aktivnosti određenih domicilnih i izvanjskih subjekata različitog političkog i ideološkog habitusa s ciljem da ju se drži nestabilnom, a u smislu samoodrživosti i samoopstojnosti upitnom pa samim tim i neperspektivnom.

I **peto**, u rješavanju problema u Bosni i Hercegovini i u vezi sa Bosnom i Hercegovinom, pa kada su u pitanju i terorizam i suvremeni konflikti, nerijetko su u bekgraundu razne predrasude kojih se njihovi nosioci (nosioci tih predrasuda) svjesno ili iz neznanja drže kao moćnog sredstva održanja stečenih pozicija. U tom smislu, njima su u službi nerijetko izvršioi čiji je modus vivendi prilagođavanja aktualnoj tranziciji, kako u političkom tako i materijalnom smislu, ali i u smislu tranzicije svijesti ili tranzicije u svijesti, samo to podaničko ponašanje.

Ovo bi bio opći okvir ambijentalnosti dešavanja u vezi sa terorizmom u Bosni i Hercegovini.

Kada je riječ o primarno unutarnjem stanju u Bosni i Hercegovini, a koje pogoduje i pojavama i elementima terorizma, treba naglasiti da je osnovni problem u tome što je došlo do destrukcije ili razbijanja bosanskohercegovačkog društva gotovo u svim njegovim egzistentnostima i koegzistentnostima. Razbijanju i, u osnovi, negativnoj atomizaciji bosanskohercegovačkog društva uzroke vidimo u agresiji koja je izvršena na BiH u periodu 1992. do 1995. godine s jedne, te

praksi unutarnje prestratifikacije uskogrude profiliranosti od strane unutarnjih činilaca, s druge strane. Naravno, oba ova momenta su bili ili su u izravnoj vezi ili su jedan drugog pothranjivali i u djelatnom smislu održavali i podržavali, odnosno održavaju i podržavaju i danas.

Tako je došlo do objektivne društvene stvarnosti prema kojoj unutarnji život u Bosni i Hercegovini funkcionira ne u smislu vladavine interesa građana u punom smislu subjektivno-objektivne kapacitativnosti, nego u smislu mnoštva partikularnih političkih i drugih interesnih volja, koje priječe funkcioniranje društva i države u smislu moderniteta i suvremenosti, odnosno su-vremenosti. U takvom unutarnjem životu, preferiraju se najčešće uskogrudo predestinirani ciljevi čija je habitualnost ili anahrona za današnje vrijeme ili je nekompatibilna sa objektivnim potrebama građana koji se na taj način izopćuju iz modernih trendova civiliziranog svijeta, odnosno zarobljavaju duhovno i fizički u partikularni interes izdvojenih samozadovoljnih i samoproglašanih oligarhija pa i elita, najčešće nacionalne i vjerske, ali i financijsko kriminogene fizionomnosti. I, što je najporaznije, u njihovoj kombiniranosti.

Partikularizacija kao posljedica razdrobljavanja bosanskohercegovačkog društva pogoduje praksi manipulacije kako svjesnim tako i primoranim sljedbenicima određene partikularističke ideje. U tom smislu i takvom ambijentu javlja se i etablira i poseban način ustanovljavanja kategorijalne skale vrjednovanja prema onom drugom i drugačijem, ali drugačijem ne samom po sebi nego onako drugačijem kako ga se u zatvorenim i samoproglašenim interesnim skupinama definira i profilira. Da bi se prikrla, odnosno mimikrirala stvarna namjera nosilaca partikularističkih interesa u BiH (ali i prema BiH), najčešće se pribjegava oprobanom receptu generalizacija i teorija o imanenciji, ali u pravilu onih drugih. Tako se i terorizam, kada je riječ o Bosni i Hercegovini, bez obzira da li se radi o raspravama o terorizmu općenito ili je po srijedi odnos prema konkretnom terorističkom aktu na međunarodnom ili unutarnjem planu, smješta u imanenciju nacionalnih i vjerskih, odnosno nacionalno-vjerskih (često se radi o poistovjećivanju) korpusa, makro i mikro nivoa, ali drugih korpusa, sugerirajući da je vlastiti korpus sam po sebi neprijemčiv i nespojiv sa retrogradijom kao što je terorizam.

Međutim, valja naglasiti da je upravo ovdje ključ problema. Sve pojave terorizma, a koje se dovode u vezu sa Bosnom i Hercegovinom, proizilaze, u smislu tumačenja ili u izvedbenom smislu, iz nastojanja da se zadrže partikularne, uskogrude pozicije,

zanemarujući stvarni i realni interes građana i stanovništva ove države. A te uskogrude pozicije više ili manje su penetrirane gotovo u sve vitalne institucije sistema države Bosne i Hercegovine, od institucija vlasti – zakonodavne, izvršne i sudske, i to od najvišeg vrha pa do posljednje instance u mikroambijentu. Zbog toga, valjda, bombaški akti, atentati i druga nasilnička djela, u biti teroristički akti i po najrigidnijim definicijama terorizma, jesu s jedne strane gotovo svakodnevnica u Bosni i Hercegovini, a s druge strane u pravilu nerazjašnjeni i neprocesuirani nasilnički čini.

No, svaki teroristički akt, sa manje ili više posljedica po ljude i materijalna dobra, ima višestruko i dugoročno nesagledive posljedice, koje prevazilaze sam nivo učinjenog djela, i to po principu cirkulus viciozusa. Takvi akti proizvode nove nesuglasice, surevnjivosti, sumnje pa i paušalne generalizacije, i baš zbog toga je značajan za njegove inspiratore i osmišljivače, odnosno projektante realne stvarnosti, a štetan po društvo u cjelini. Jer, održavati tenzije na bazi straha od onih drugih, a opet taj strah bazirati na nematerijalnim kategorijama koje se kreću od manipulacije mitosom do izmišljanja u suštini iracionalne ugroženosti, znači vladati ljudima i materijalnim dobrima, a to i jeste prvi i zadnji cilj nositelja partikularizma određenog profila koji je apsolutno nekorespondentan sa potrebom općeg i kolektivnog boljitka stanovništva Bosne i Hercegovine.

Bosna i Hercegovina, u smislu međunarodne prakse, dakako, ne funkcioniše po principu robinzonizma, nego ulaže napore da postane koliko je moguće više ravnopravan suvremen i suveren subjekt koegzistencije, pa i u borbi protiv terorizma. Ali, izložena je i mnogim utjecajima i tendencijama koje su različite i po karakteru i po sadržaju, koji ne idu u prilog njenoj unutarnjoj stabilizaciji ili korektnoj međunarodnoj pozicioniranosti. U njenom neposrednom okruženju i iz njenog neposrednog okruženja još uvijek pulsiraju, makar se bilo koliko prikrivala, nastojanja utjecaja nositelja svekolikih «velikih» ideja i konkretnih zahvata koji Bosnu i Hercegovinu elementarno negiraju kao samostalan državni subjekt ili suveren međunarodni subjekt. To je njihova strateška ravan i upravo snažno doprinose održavanju pa i produbljivanju stanja uskogrudih partikulariteta unutar BiH. Ukoliko je to njihova strateška ravan, za stanovništvo Bosne i Hercegovine je to i taktička i strateška ravan. Jer, dok god ima pothranjivača unutarnje razbijenosti bosanskohercegovačkog društva po bilo

kojoj osnovi i s bilo kojim ciljem, građanin Bosne i Hercegovine će na taktičkom nivou biti zarobljenik nečije političke volje u uvjetima velikog broja tih volja, a na međunarodnom planu bit će neko ko nije poželjan jer može poremetiti dostignuti nivo razvoja demokracije i ljudskih prava i sloboda u modernom svijetu. I opet će preovladavati praksa generalizacija i izmišljanja imanencija što je, realno gledajući, s onu stranu realiteta, ali u manipulativnom smislu, iz kompleksa predestiniranih ciljeva, prilično učinkovito i profitabilno. Naravno, izvanjski utjecaji ne bi bili djelotvorni da ne nailaze na pogodne izvršitelje unutar same Bosne i Hercegovine.

E onda, quo vadis Bosnia? Ovo šta sam govorio jesu pojave koje postoje u Bosni i Hercegovini i značajan su dio njezinog realiteta. Međutim, u Bosni i Hercegovini ipak postoji stanovita i perspektivna kritična masa, znanstvena, politička, kulturalna, javna, općenito građanska, koja precizno definira i probleme, i stanje i perspektive. Potrebno je naime, a ta kritična masa u tom smislu i vodi svoje aktivnosti, raditi na reintegraciji bosanskohercegovačkog društva, ali ne na osnovama uniformnosti, jednodužnosti, anahroniteta te samodovoljnosti izdvojenih grupa koje imaju veoma jasne ciljeve, ali uvijene u vanmaterijalne oblande, nego na bazi dostignutih i utvrđenih vrijednosti modernog društva u cjelini. Građanina treba pomaknuti od pozicije i uloge transmitera nečije uskogrupe političke volje, a omogućiti mu takav ambijent u kojem će on biti osnovni i jedini, naravno koegzistentni subjekt političke stvarnosti prema njegovim potrebama i njegovoj nužnoj pozicioniranosti u suvremenom društvu.

Građanin Bosne i Hercegovine bi, sa cjelokupnom strukturom vlastitog subjektiviteta, političkom, nacionalnom, vjerskom, tradicijskom, političkom, stvaralačkom, materijalnom itd. , trebao napraviti izlaz iz stanja zarobljenosti u nekoj atomiziranoj ali veoma interesno profiliranoj volji grupa, a postati osnovnim generatorom takve materijalne, političke i duhovne stvarnosti koja će biti inhibitor, a ne proizvođač društvenih retrogradija, uključujući i terorizam. Tako će, u državnom smislu, građanin (dakako, u punom svom personalitetu) izgraditi institucije zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, te institucije koje bitno utječu na profilaciju javnog mnijenja, u prvom redu uljuđene mass medije, što će onemogućavati, sve do neutralizacije, inspiratore i organizatore modernog duhovnog i materijalnog ropstva u njihovim namjerama i onemogućiti im pronalaženje, proizvodnju, obradu

i pripremu izvršitelja organiziranih kaznenih djela, uključujući i djela terorizma ma kog intenziteta ta djela bila.

Jer, zaludno je samo otkrivati i kažnjavati neposredne izvršioce, ukoliko inspiratori ostanu nedirnuti. To je samo prividno, lažno, zabludno, obmanjujuće i samoobmanjujuće otklanjanje prsta sa okidača lansera smrtonosnih projektila, usmjerenih na nevinu žrtvu kao metu mazohistički samodovoljnih subjekata.

Istinska demokratija, besprijekorna primjena zakona donesenih demokratskim putem, rješenje je za Bosnu i Hercegovinu i na unutarnjem i na međunarodnom planu, a to istovremeno znači i terorizam na ovim prostorima ili u vezi sa ovim prostorima smjestiti u ružnu ladicu prošlosti i tretirati ga samo u teorijskom smislu, a ne kao dio ovdašnje svakodnevice ili, za neke manipulatore i idejama i ljudima, kao *conditio sine qua non*. Demokratija i zbiljska sloboda su za BiH i njeno okruženje, a zatim i šire, jedini pravi i istinski *conditio sine qua non*.

Abstract

Identifications: social milieu, manipulation, maintainance of status quo, predestination of targets, prejudice about immanent, means and realisations, subject(s) of suffering, consequences, solutions;

Terrorism in micromilieu – destructive activity of ad hoc character with long term social consequences;

Broken society – goal and milieu for utilitarian particularisms;

Mimicry terrorism – means for survival of subjects of particularism expressed in multitude of opposing political wills on limited space;

Domicile milieu and surroundings – tactical level and strategic goals;

Terrorist is always “the other”;

Civil society, civilised society and rule of law –precondition for inhibition of terrorist activity on macro and micro level, i.e. how to avoid regressivnes and to secure the state of prosperity;